

Спадкування усиновленими та усиновлювачами

У разі спадкування за законом усиновлений та його нащадки, з одного боку, та усиновлювач і його родичі - з другого, прирівнюються до родичів за походженням.

Усиновлений та його нащадки не спадкують за законом після смерті батьків усиновленого, інших його родичів за походженням по висхідній лінії.

Батьки усиновленого та інші його родичі за походженням по висхідній лінії не спадкують за законом після смерті усиновленого та його нащадків.

Якщо за рішенням суду про усиновлення збережений правовий зв'язок між усиновленим та його бабою, дідом, братом та сестрою за походженням, то у разі смерті його баби, діда за походженням усиновлений має право на спадкування за правом представлення, а у разі смерті його брата, сестри за походженням - має право на спадкування як спадкоємець другої черги.

У разі смерті усиновленого його баба, дід, брат, сестра за походженням, з якими був збережений правовий зв'язок, спадкують на загальних підставах.

Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснюється, як правило, на підставі рішення суду (ч. 1 ст. 207 Сімейного кодексу України). Юридичне значення усиновлення полягає в тому, що з ним пов'язується припинення особистих та майнових прав і обов'язків між батьками та особою, яка усиновлена, а також між нею та іншими її родичами за походженням. Навпаки, усиновлення породжує між усиновлювачем і усиновленим такий же обсяг прав та обов'язків, які існують між кровними батьками та дітьми. Аналогічно, усиновлення породжує правові зв'язки між родичами усиновлювача і усиновленою особою.

Відповідно, в аспекті регулювання спадкових відносин факт усиновлення означає:

1) прирівняння усиновленого та його нащадків, з однієї сторони, та усиновлювача і його родичів, з другої сторони, до родичів за походженням. Усиновлений в юридичному розумінні вважається сином (дочкою) усиновлювача, і тому стає родичем осіб, пов'язаних з усиновлювачем спорідненням. Так, усиновлений і усиновлювач вважаються спадкоємцями один одного за законом першої черги (ст. 1261 ЦК); усиновлений одержує право на спадкування після смерті батьків усиновлювача, якщо смерть останнього сталася до відкриття спадщини (ч. 1 ст. 1266 ЦК). Аналогічно, після смерті усиновленого право на спадкування можуть одержати родичі усиновлювача (ст. ст. 1262, 1263, 1265 ЦК). Діти усиновленого мають право на спадкування після смерті усиновлювача, його висхідних за правом представлення (ч. 1, 6 ст. 1266 ЦК);

2) юридичний зв'язок спадкування між усиновленим, його кровними батьками та їхніми родичами припиняється. Відтак, усиновлений не має права на спадкування за законом одночасно і після усиновлювача, і після кровних батьків. Оскільки усиновлювач в правовому розумінні прирівнюється до батька (матері) усиновленого, останній успадковує винятково після смерті усиновлювача і позбавлений права на спадкування після своїх кровних батьків.

Так само після вступу в силу рішення суду про усиновлення нащадки усиновленого не спадкують після смерті батьків усиновленого, та інших родичів по лінії батька (матері) усиновленого.

Винятки з наведеного правила можуть стосуватися збереження права на спадкування між усиновленим та його бабою, дідом, братом, сестрою, якщо у рішенні суду про усиновлення є спеціальні вказівки про це. В такому випадку усиновлений має право на спадкування після смерті своїх діда, баби - за правом представлення (ч. 1 ст. 1266 ЦК), а після брата та сестри - як спадкоємець другої черги (1262 ЦК). З іншої сторони, баба, дід, брат та сестра усиновленого спадкують після смерті усиновленого як спадкоємці другої черги за законом (ст. 1262 ЦК).

Третя київська державна нотаріальна контора